KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.9.2019 r.
COM(2019) 615 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Wyniki oceny okresowej programu ISA²

{SWD(2019) 1615 final}

Spis treści

1. Wprowadzenie 2
2. Kontekst 2
3. Wspólne rozumienie interoperacyjności 3
4. Metodyka 4
5. Problematyka oceny i pytania 5
6. Ustalenia 5
   6.1. Adekwatność 6
   6.2. Skuteczność 6
   6.3. Efektywność 7
   6.4. Spójność 7
   6.5. Europejska wartość dodana 8
   6.6. Użyteczność 8
   6.7. Zrównoważoność 8
7. Zalecenia 8
   7.1. Zwiększanie świadomości poza administracjami krajowymi 9
   7.2. Przejście od rozwiązań ukierunkowanych na użytkowników do rozwiązań kierowanych przez użytkowników 9
   7.3. Torowanie drogi do zwiększonej zrównoważoności 10
8. Dalsze działania 11

1. WPROWADZENIE

Jak stanowi decyzja w sprawie ISA[21], w dniu 1 stycznia 2016 r. uruchomiono pięcioletni program na rzecz rozwiązań interoperacyjnych i wspólnych ram dla europejskich administracji publicznych, przedsiębiorstw i obywateli (program ISA[2]) jako kontynuację programu ISA[2].

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono ustalenia i zalecenia wynikające z oceny okresowej programu ISA[23]. Na podstawie art. 13 ust. 3 decyzji ISA[2] od Komisji wymaga się przeprowadzenia oceny i przekazania jej wyników Parlamentowi Europejskiemu i Radzie do dnia 30 września 2019 r.

Komisja przeprowadziła ocenę przy pomocy zespołu niezależnych ekspertów z firmy konsultingowej[4]. Ocenę nadzorowała międzyresortowa grupa sterująca[5].

2. KONTEKST

Ostatecznym celem programu ISA[2] jest promowanie opartej na ICT modernizacji sektora publicznego w Europie oraz ułatwienie reagowania na potrzeby przedsiębiorstw i obywateli poprzez zwiększoną interoperacyjność europejskich administracji publicznych.

Program ma na celu w szczególności:

- ułatwić skuteczne i efektywne elektroniczne interakcje transgraniczne lub międzysektorowe między europejskimi administracjami publicznymi, przedsiębiorstwami i obywatelami;
- przyczynić się do rozwoju bardziej skutecznej, uproszczonej i przyjaznej dla użytkownika administracji elektronicznej na krajowym, regionalnym i lokalnym szczeblu administracji publicznej;
- promować całościowe podejście do interoperacyjności w UE poprzez identyfikowanie, tworzenie i obsługę rozwiązań interoperacyjnych oraz ułatwianie ich ponownego wykorzystania przez europejskie administracje publiczne. Będzie to służyć wspieraniu wdrażania różnych polityk i działań UE.

Aby osiągnąć te cele[6], w programie wykorzystuje się osiągnięcia poprzedniego programu – ISA[7]. Ponadto położono w nim nacisk na harmonijne zintegrowanie

---

[1] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2240 z dnia 25 listopada 2015 r. ustanawiająca program na rzecz rozwiązań interoperacyjnych i wspólnych ram dla europejskich administracji publicznych, przedsiębiorstw i obywateli (program ISA[2]) jako środek modernizacji sektora publicznego, Dz.U. L 318 z 4.12.2015, s. 1.

[2] Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 922/2009/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie rozwiązań interoperacyjnych dla europejskich administracji publicznych (ISA), Dz.U. L 260 z 3.10.2009, s. 20.

[3] Szczegóły dotyczące procesu oceny i wyników wraz z dowodami potwierdzającymi są dostępne w dokumencie roboczym służb Komisji: SWD(2019) 1615 final.

[4] Sprawozdanie z oceny niezależnych ekspertów jest dostępne pod adresem: https://data.europa.eu/doi/10.2799/13397

[5] Skład grupy obejmował: DG ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii; DG ds. Informatyki; DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego; DG ds. Stabilności Finansowej, Usług Finansowych i Unii Rynków Kapitałowych; DG ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP; Urząd Publikacji; Sekretariat Generalny; DG ds. Podatków i Unii Celnej oraz JRC.

[6] Art. 1 ust. 1 decyzji ISA[2] (zob. przypis **Error! Bookmark not defined.**).

[7] Art. 1 ust. 3 decyzji ISA[2] (zob. przypis **Error! Bookmark not defined.**).

z szerszymi ramami polityki związanymi z cyfryzacją administracji publicznych w UE. Pod tym względem program ISA^2 jest głównym instrumentem wspierającym wdrażanie europejskich ram interoperacyjności[8], które zostały zaktualizowane i rozszerzone, zgodnie z tym, co zaplanowano w komunikacie pt. „Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy”[9]. Inne inicjatywy polityczne, do których realizacji przyczynia się ISA^2, obejmują plan działania na rzecz administracji elektronicznej na lata 2016–2020[10], deklarację z Tallina w sprawie administracji elektronicznej z 2017 r.[11] oraz rozporządzenie w sprawie jednolitego portalu cyfrowego[12].

W praktyce ISA^2 będzie trwał od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., a jego łączny budżet wyniesie 130,9 mln EUR. W ramach programu finansowane są działania definiowane corocznie w rocznym kroczącym programie prac. Sposób zarządzania programem ułatwia również synergie z innymi programami UE, takimi jak instrument „Łącząc Europę”[13] lub program wspierania reform strukturalnych[14].

Głównymi zainteresowanymi stronami programu są europejskie administracje publiczne na wszystkich szczeblach: unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Jednak program wpływa na znacznie szerszą grupę zainteresowanych stron, w tym przedsiębiorstwa i obywateli UE. ISA^2 jest otwarty dla państw członkowskich UE, pozostałych państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz krajów kandydujących. Oprócz 28 państw członkowskich UE w programie biorą udział trzy inne państwa: Islandia, Norwegia (od 2016 r.) i Czarnogóra (od 2018 r.). Program zachęca również do współpracy z innymi państwami niebędącymi członkami UE oraz z międzynarodowymi organizacjami i organami.

3. WSPÓLNE ROZUMIENIE INTEROPERACYJNOŚCI

Zgodnie z art. 1 ust. 2 decyzji ISA^2 „program ISA^2 zapewnia wspólne rozumienie interoperacyjności dzięki europejskim ramom interoperacyjności i ich wdrażanie w administracjach państw członkowskich. Komisja, poprzez program ISA^2, monitoruje wdrażanie europejskich ram interoperacyjności”.

---

[8] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, „Europejskie ramy interoperacyjności – strategia wdrażania”, Bruksela, 23.3.2017, COM(2017) 134 final.

[9] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy”, Bruksela, 6.5.2015, COM(2015) 192 final.

[10] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania UE na rzecz administracji elektronicznej na lata 2016–2020. Przyspieszenie transformacji cyfrowej w administracji”, COM(2016) 179 final.

[11] Deklaracja z Tallina w sprawie administracji elektronicznej – z posiedzenia ministerialnego, które odbyło się w dniu 6 października 2017 r. za estońskiej prezydencji Rady UE.

[12] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 z dnia 2 października 2018 r. w sprawie utworzenia jednolitego portalu cyfrowego w celu zapewnienia dostępu do informacji, procedur oraz usług wsparcia i rozwiązywania problemów, a także zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012, Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 1.

[13] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument Łącząc Europę, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010, Dz.U. L 384 z 20.12.2013, s. 129.

[14] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1671 z dnia 23 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/825 w celu zwiększenia puli środków finansowych Programu wspierania reform strukturalnych i dostosowania jego celu ogólnego, Dz.U. L 284 z 12.11.2018, s. 3.

W tym względzie w ramach programu ISA[2] powstają zintegrowane ramy monitorowania, oceny i zgłaszania postępów poczynionych we wdrażaniu europejskich ram interoperacyjności[15] zarówno przez państwa członkowskie, jak i Komisję. Projektowanie i wdrażanie tych ram monitorowania wchodzi w zakres kompetencji Obserwatorium Krajowych Ram Interoperacyjności (ang. National Interoperability Framework Observatory, NIFO) finansowanych z programu ISA².

Wyniki wdrożenia europejskich ram interoperacyjności w całej UE będą co roku przedstawiane za pomocą internetowej tabeli wskaźników, aby wspierać świadome kształtowanie polityki oraz dotrzeć do szerszego grona odbiorców w bardziej wizualny i intuicyjny sposób[16]. W praktyce celem tabeli wskaźników jest usprawnienie komunikacji oraz budowania zdolności, aby zwiększyć świadomość państw członkowskich na temat ich obecnego stanu wdrażania europejskich ram interoperacyjności oraz aby ułatwić im przestrzeganie zaleceń europejskich ram interoperacyjności.

Aby osiągnąć te cele, państwom członkowskim zostanie udostępniony zestaw narzędzi w celu zapewnienia praktycznych wskazówek dotyczących wdrażania europejskich ram interoperacyjności za pomocą dobrych praktyk i rozwiązań.

Ramy monitorowania wdrożenia europejskich ram interoperacyjności mają na celu zapewnienie dowodów na potrzeby przyszłej oceny europejskich ram interoperacyjności, którą wstępnie zaplanowano na koniec 2019 r.[17] Aby jednak pozostawić państwom członkowskim realistyczne ramy czasowe na dostosowanie krajowych polityk dotyczących administracji elektronicznej, usług cyfrowych i interoperacyjności do europejskich ram interoperacyjności oraz z uwagi na to, że szerszy zakres nowych europejskich ram interoperacyjności wymaga dodatkowej koordynacji wewnętrznej i zewnętrznej w celu sfinalizowania powszechnie akceptowanych i zintegrowanych ram monitorowania, konieczne wydaje się odłożenie oceny europejskich ram interoperacyjności do 2021 r. Czynniki te rzeczywiście skutkowały tym, że proces gromadzenia danych rozpoczął się dopiero w 2019 r., dlatego brak jest danych umożliwiających ocenę wdrożenia europejskich ram interoperacyjności w tym samym roku.

Ponadto przeprowadzenie oceny europejskich ram interoperacyjności bezpośrednio po końcowej ocenie programu ISA[2] w 2021 r. może doprowadzić do powstania kilku synergii, ponieważ program ten jest głównym instrumentem wspierającym wdrażanie europejskich ram interoperacyjności.

4. METODYKA

Jako podstawę okresowej oceny programu ISA[2] wykorzystano dane ilościowe i jakościowe zgromadzone różnymi metodami, jak np. badanie źródeł wtórnych, konsultacje publiczne, ukierunkowane ankiety internetowe, wywiady pogłębione oraz warsztaty inauguracyjne. Działania konsultacyjne umożliwiły szerokie

[15] Mechanizm monitorowania obejmuje także wdrażanie planu działania na rzecz operacyjności, który przedstawiono w załączniku I do komunikatu w sprawie europejskich ram interoperacyjności wspomnianego w przypisie **Error! Bookmark not defined.**.

[16] Tabela wskaźników będzie dostępna w zbiorze „NIFO" na platformie Joinup w 2020 r.

[17] Zob. sekcja 6 komunikatu w sprawie europejskich ram interoperacyjności wspomnianego w przypisie **Error! Bookmark not defined.**.

uwzględnienie różnych zainteresowanych stron ISA^2, od przedstawicieli państw członkowskich i departamentów Komisji po obywateli i organizacje normalizacyjne.

Aby lepiej pokierować gromadzeniem danych, spośród 53 działań wybrano próbę 20 działań – pogrupowanych w 9 pakietów – finansowanych z programu ISA^2 do 2018 r. Przy doborze próby kierowano się czterema uprzednio zdefiniowanymi kryteriami w celu zapewnienia, by wybrane działania były w dużej mierze reprezentatywne dla programu. Ponadto cały proces gromadzenia danych uzupełniła fachowa ocena programu przeprowadzona przez czterech współdziałających ekspertów technicznych.

5. PROBLEMATYKA OCENY I PYTANIA

W ocenie skoncentrowano się na następujących siedmiu głównych kryteriach[18]:

- **adekwatność** – na ile cele programu ISA² są w dalszym ciągu istotne względem zmieniających się potrzeb i problemów na szczeblu krajowym i unijnym?
- **skuteczność** – jaki obraz postępów w osiągnięciu celów programu przedstawiają wyniki programu ISA²? Czy są aspekty mniej lub bardziej skuteczne od innych, a jeżeli tak – jaką można z tego wyciągnąć lekcję?
- **efektywność** – jak opłacalny jest program? Jakie aspekty programu są najbardziej lub najmniej efektywne, szczególnie pod względem zaangażowanych środków? Jak sprawdza się program, biorąc pod uwagę zaplanowane prace i budżet?
- **spójność** – na ile działania ISA² stanowią część całościowego podejścia w ramach programu (wewnętrzna spójność)? Na ile program ISA² jest spójny z innymi interwencjami UE, które mają podobne cele, oraz globalnymi inicjatywami w tej samej dziedzinie (zewnętrzna spójność)?
- **europejska wartość dodana** – jaka jest dodatkowa wartość wynikająca z programu ISA² w porównaniu z tym, czego można by racjonalnie oczekiwać od państw członkowskich działających na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym?
- **użyteczność** – jak wypada porównanie między działaniami i wynikami, osiągniętymi i oczekiwanymi, programu ISA² a potrzebami, na jakie mają one odpowiadać?
- **zrównoważoność** – w jakim stopniu zapewniono finansową, techniczną i operacyjną zrównoważoność opracowanych rozwiązań, utrzymywanych i obsługiwanych poprzez program ISA²?

6. USTALENIA

Na podstawie danych uzyskanych od 129 zainteresowanych stron[19], podczas szeroko zakrojonych badań źródeł wtórnych oraz z ocen ekspertów w ocenie okresowej

[18] Zob. narzędzie #47 Zestawu instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa Komisji Europejskiej.

[19] Ze względu na poufność oraz ochronę danych zespół oceniający poprosił właścicieli działań, aby skontaktowali się z użytkownikami swoich rozwiązań jako pośrednikami w konsultacjach. To dwuetapowe podejście mogło ograniczyć liczbę otrzymanych odpowiedzi.

potwierdzono, że ISA^2 osiąga dobre wyniki pod względem wszystkich ocenianych kryteriów. Ocena ogranicza się jednakże do działań sfinansowanych w latach 2016–2018; dlatego rezultatom trwających działań oraz długoterminowym wynikom ISA^2 będzie można przyjrzeć się dopiero po zakończeniu programu.

6.1. Adekwatność

Cele, do których dąży ISA^2, są w dalszym ciągu istotne względem zmieniających się potrzeb i problemów w zakresie interoperacyjności elektronicznych usług publicznych, co potwierdza adekwatność programu. Większość zainteresowanych stron, z którymi się konsultowano, przyznaje, że problem elektronicznych barier administracyjnych i powiązanych potrzeb pierwotnie zidentyfikowanych poprzez program jest nadal istotny. Jednak część z nich (46 spośród 129) ma obecnie pewne dodatkowe potrzeby (takie jak bardziej normatywne podejście do projektowania interoperacyjnych usług publicznych) i problemy (w tym ograniczenia w zakresie zasobów), na które ISA^2 może odpowiedzieć jedynie częściowo.

Jedną z dodatkowych potrzeb, która wymaga szczególnej uwagi, jest zapewnienie szerszej współpracy i wymiany z regionalnymi i lokalnymi organami administracyjnymi w celu zwiększenia świadomości na temat interoperacyjności oraz wykorzystania rozwiązań ISA^2 na niższych szczeblach krajowych.

Zwiększanie świadomości na temat interoperacyjności wśród organów administracji publicznej było jednym z trzech pierwszych zaleceń w końcowej ocenie programu ISA[20]. W programie ISA^2 odniesiono się do tego postulatu poprzez przyjęcie strategii komunikacyjnej oraz planu zaangażowania w 2017 r. i zorganizowanie 10 istotnych wydarzeń w latach 2016–2018, na które przypadało średnio 211 uczestników. Ponadto przedstawiciele ISA^2 byli aktywnie zaangażowani w 60 wydarzeń, które odbyły się w tym samym okresie. Ocena okresowa pokazuje, że te wysiłki opłaciły się, ponieważ większość zainteresowanych stron, z którymi się konsultowano, wskazała, że posiadają fachową wiedzę na temat interoperacyjności (91 spośród 128) oraz ISA^2 (81 spośród 128). Mimo tej ogólnej świadomości podkreślone powyżej dodatkowe potrzeby to sygnał tego, że program powinien kontynuować działania ukierunkowane na zwiększanie świadomości, adresowane do regionalnych i lokalnych organów administracji publicznej oraz ewentualnie także do pośrednich beneficjentów, takich jak obywatele i przedsiębiorstwa.

6.2. Skuteczność

Dotychczasowe wyniki osiągnięte przez ISA^2 pokrywają się z celami programu. Nie są to jednak jeszcze w pełni oczekiwane wyniki, ponieważ większość działań nadal trwa, a rozwiązania znajdują się na etapie opracowywania. Czas trwania programu wpływa także na tempo absorpcji rozwiązań. W rezultacie działania kontynuowane po poprzednich edycjach programu przyczyniły się do powstania rozwiązań, które są obecnie bardziej powszechnie stosowane niż rozwiązania wynikające z działań ustanowionych w ramach ISA^2.

W przypadku jednego konkretnego celu ISA^2 podczas oceny ustalono, że sam program jest mniej skuteczny: rozwój bardziej skutecznej, uproszczonej i przyjaznej dla użytkownika administracji elektronicznej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. W tym zakresie państwa członkowskie mogą faktycznie wywierać

[20] Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, Wyniki oceny końcowej programu ISA, Bruksela, 1.9.2016, COM(2016) 550 final.

znaczny wpływ i uzupełniać inicjatywy w zakresie interoperacyjności i cyfryzacji na szczeblu UE.

Czynniki zewnętrzne mogą poprawić, ale również zagrozić sposobowi, w jaki program osiąga swoje cele i przynosi wyniki. Postulat ze strony organów administracji publicznych dotyczący wspólnych standardów i ram stanowi czynnik zewnętrzny przyczyniający się do poprawy wyników programu. Natomiast złożoność instytucjonalna może utrudniać osiągnięcie interoperacyjności ponad granicami państw i sektorów.

Ponadto podczas oceny ustalono, że działania ISA^2 są w znacznej mierze zgodne z ogólnymi zasadami wymienionymi w art. 4 decyzji ISA^2 dzięki procesowi kroczącego programu prac, który zapewnia, aby zasady były systematycznie uwzględniane przy przygotowywaniu programu prac.

6.3. Efektywność

Wdrażanie programu postępuje zgodnie z planem; wszystkie działania znajdują się albo w fazie realizacji, albo są bliskie osiągnięcia zaplanowanego poziomu prac. Niemniej jednak heterogeniczność wskaźników wydajności sprawia, że trudno jest wyciągnąć wnioski na temat ogólnej opłacalności programu. W przypadku tych pakietów ISA^2, gdzie możliwe było zagregowanie wskaźników wydajności różnych działań, koszty na użytkownika końcowego (np. przedsiębiorstwa, obywateli) oszacowano jako bardzo niskie.

Proces wybierania działań finansowanych przez ISA^2 uznaje się za stosunkowo efektywny. Koszty ponoszone na przygotowanie propozycji są stosunkowo niewielkie, od 0,07 % do 0,4 % potencjalnych funduszy, które mogą zostać przeznaczone na propozycję, gdy zostanie ona zaakceptowana. Proces wyboru można niemniej usprawnić poprzez uproszczenie kroczącego programu prac (np. stworzenie bardziej elastycznego szablonu) oraz ogłaszanie tematycznych zaproszeń do podjęcia działania, tym samym zapewniając, aby procesem wyboru kierowały cele.

6.4. Spójność

Jak podają zainteresowane strony, z którymi się konsultowano, działania ISA^2 charakteryzują znaczące synergie i ograniczony stopień pokrywania się. Silna wewnętrzna spójność jest zgodna z drugim zaleceniem w końcowej ocenie ISA, w którym postulowano całościowe podejście do interoperacyjności w obrębie ISA^2.

W kwestii spójności zewnętrznej przy realizacji ISA^2 kierowano się trzecim – i ostatnim – zaleceniem w końcowej ocenie ISA i nawiązano bliską współpracę z innymi strategiami politycznymi i inicjatywami UE. Zwiększyło to synergie z instrumentem „Łącząc Europę”, programem „Horyzont 2020” oraz programem wspierania reform strukturalnych. ISA^2 współdziała również z takimi inicjatywami jak: jednolity portal cyfrowy, strategia jednolitego rynku cyfrowego, plan działania na rzecz administracji elektronicznej, deklaracja z Tallina w sprawie administracji elektronicznej oraz kroczący plan dotyczący normalizacji ICT[21]. Dostrzeżono niemniej pewien stopień pokrywania się konkretnych rozwiązań w ramach ISA^2 i instrumentu „Łącząc Europę”, co można by wyeliminować poprzez lepsze wyznaczenie zakresu każdego z rozwiązań.

[21] Zob.: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rolling-plan-ict-standardisation

6.5. Europejska wartość dodana

Poziom koordynacji zapewniany przez ISA^2 jest kluczowy dla poprawy ogólnej interoperacyjności między europejskimi organami administracji publicznej. Ponadto 91 spośród 109 respondentów podkreśliło, że ISA^2 jest w stanie osiągnąć swoje cele przy niższych kosztach niż porównywalne inicjatywy krajowe lub na niższych szczeblach krajowych.

Oczywiste jest to, że ISA^2 przyczynił się do usprawnienia transgranicznej interoperacyjności w UE, ponieważ: (i) podnosi świadomość na temat interoperacyjności wśród państw członkowskich; (ii) sprawia, że tematy trafiają do programów krajowych; oraz (iii) tworzy sieci i ułatwia wymiany. Ponadto ISA^2 pomógł poczynić postępy w zakresie uwspólniania polityk UE: odgrywa on główną rolę we wdrażaniu europejskich ram interoperacyjności i wspiera ustanowienie jednolitego rynku cyfrowego.

6.6. Użyteczność

Użytkownicy są zazwyczaj zadowoleni z rozwiązań ISA^2 i tylko 7 spośród 110 zainteresowanych stron wyraziło „ograniczone zadowolenie". Ponieważ realizacja programu trwa, oczekuje się, że absorpcja rozwiązań ISA^2 wzrośnie, tym samym poprawiając sposób, w jaki rozwiązania spełniają potrzeby użytkowników, a co za tym idzie, zwiększając ogólne zadowolenie użytkowników.

6.7. Zrównoważoność

Zrównoważoność rozwiązań ISA^2 spotkała się z mieszanymi ocenami zainteresowanych stron, z którymi się konsultowano. Choć 66 spośród 84 respondentów wierzy, że wyniki programu utrzymałyby się przy braku przyszłego dofinansowania, to ponad 55 spośród 85 respondentów uważa, że zapotrzebowanie na operacje oraz koszty utrzymania rozwiązań mogłyby zaszkodzić skuteczności rozwiązań ISA^2 w osiąganiu wyników, gdyby program został zakończony.

Zainteresowane strony zgodnie stwierdziły jednak, że ISA^2 odgrywa główną rolę w polepszaniu obrazu sytuacji w zakresie interoperacyjności w UE, a jego brak zagroziłby wysiłkom europejskich organów administracji publicznej zmierzającym do usprawnienia interoperacyjności oraz wspierania opartej na ICT modernizacji sektora publicznego w Europie.

7. ZALECENIA

W ocenie okresowej przedstawiono pozytywny obraz dotychczasowych wyników programu ISA^2. Zidentyfikowano jednak w niej także obszary, w których można by wprowadzić usprawnienia. Poniższe zalecenia odnoszą się do tych aspektów programu i przedstawiają zarys środków krótko- i długoterminowych. Krótkoterminowe środki to takie, które mogą zostać uwzględnione w ostatnim kroczącym programie prac ISA^2 w 2020 r. oraz podczas okresu przejściowego prowadzącego do ustanowienia wieloletnich ram finansowych (WRF)[22]. Środki długoterminowe wymagają większej liczby lat, aby przynieść rezultaty.

[22] Zob.: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_pl

7.1. Zwiększanie świadomości poza administracjami krajowymi

Poprzez program ISA^2 Komisja będzie kontynuować swoje wysiłki na rzecz zwiększenia świadomości na temat interoperacyjności w europejskim sektorze publicznym, która to świadomość jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym cyfryzację, zwłaszcza poprzez zapewnienie większej współpracy z regionalnymi i lokalnymi organami administracyjnymi podczas tych prac.

Na początek należy opracować ukierunkowane działania promocyjne, które podkreślają korzyści (ponownego) wykorzystywania rozwiązań ISA^2 w zakresie interoperacyjności. W celu uzasadnienia tego komunikatu w 2020 r. można przeprowadzić badania, aby oszacować wpływ niektórych rozwiązań ISA^2 na efektywność i produktywność administracji publicznych.

Na końcowym etapie programu ISA^2 należy jeszcze bardziej skupić się na zapewnieniu, aby administracje publiczne, uczelnie i zainteresowani profesjonaliści mogli wymieniać się najlepszymi praktykami. W ramach niedawno uruchomionego działania „Akademia interoperacyjności" należy również opracować odpowiednie materiały szkoleniowe.

Aby zwiększyć wpływ zaproponowanych powyżej środków, właściciele działań ISA^2 powinni dalej korzystać usług z potencjalnych influencerów (np. badaczy, zaangażowanych urzędników) i stworzyć wspólnotę ambasadorów interoperacyjności.

W perspektywie długoterminowej zdolności doradcze należy rozwijać bazując na interoperacyjności. Pomogą one zainteresowanym stronom wybierać odpowiednie rozwiązania w zakresie interoperacyjności, które pasują do ich potrzeb, jednocześnie oferując usługi wsparcia oraz pomoc techniczną przy skutecznym wdrażaniu rozwiązań.

7.2. Przejście od rozwiązań ukierunkowanych na użytkowników do rozwiązań kierowanych przez użytkowników

Aby zwiększyć użyteczność programu, ISA^2 może poprawić jakość istniejących rozwiązań poprzez lepsze uwzględnianie potrzeb użytkowników. To podejście mogłoby dominować podczas wdrażania ostatniego programu prac ISA^2, tym samym promując zasadę europejskich ram interoperacyjności dotyczącą ukierunkowania na użytkowników zarówno w Komisji, jak i w państwach członkowskich.

Jednak w nadchodzących latach zaleca się przestawienie z paradygmatu ukierunkowanego na użytkowników na kierowany przez użytkowników, w którym użytkownicy angażują się w etap projektowania rozwiązań w zakresie interoperacyjności. Inkubator interoperacyjności mógłby wesprzeć taki proces współtworzenia, co pozwoliłoby na nowe, zorientowane na użytkowników rozwiązania, z którymi można by eksperymentować oraz tworzyć prototypy w bezpiecznym środowisku. Inkubator pomógłby w absorpcji powstających technologii oraz wymianie innowacyjnych praktyk między pionierskimi instytucjami publicznymi.

Jeżeli chodzi o dwa pierwsze zalecenia z niniejszego sprawozdania, strategia cyfrowa Komisji[23] udowadnia, że Komisja spełnia swoje obietnice: zarówno

[23] Komunikat do Komisji, „Strategia cyfrowa Komisji Europejskiej – cyfrowo przekształcona, skoncentrowana na użytkowniku i zorientowana na dane Komisja", Bruksela, 21.11.2018, C(2018) 7118 final.

interoperacyjność, jak i ukierunkowanie na użytkowników należą do głównych zasad strategii, a europejskie ramy interoperacyjności stanowią jeden z jej punktów odniesienia. Ponadto ISA^2 odgrywa rolę konsultacyjną w trwającym wdrażaniu strategii, pomagając Komisji w zakresie różnych obszarów polityki w celu modernizacji jej istniejących systemów informatycznych oraz opracowaniu nowych rozwiązań cyfrowych, mając na uwadze kwestie interoperacyjności.

7.3. Torowanie drogi do zwiększonej zrównoważoności

Przy ocenie europejskiej wartości dodanej i zrównoważoności programu ISA^2 w okresowej ocenie ustalono, że odgrywa on istotną rolę w tworzeniu jednolitego obrazu sytuacji w zakresie interoperacyjności w europejskim sektorze publicznym. ISA^2 pomaga również opracować i wdrożyć transgraniczne i międzysektorowe rozwiązania cyfrowe wśród administracji państw członkowskich. ISA^2 pomaga również rozwijać wspólne polityki, ponieważ w znacznym stopniu opierają się one na tych wzajemnie połączonych i interoperacyjnych sieciach i systemach.

Ważne jest, aby po zakończeniu programu ISA^2 zachować i zwiększyć zdolność europejskich administracji publicznych do współpracy ukierunkowanej na osiąganie wzajemnie korzystnych celów, z uwzględnieniem wymiany informacji i wiedzy, co w szerszym ujęciu stanowi sedno interoperacyjności. Wymaga to silnego politycznego zaangażowania oraz solidnego finansowania. W kwestii politycznego zaangażowania ministrowie odpowiedzialni za politykę w dziedzinie administracji elektronicznej z całej Europy – w deklaracji z Tallina w sprawie administracji elektronicznej – potwierdzili swoje zobowiązanie na rzecz tworzenia ukierunkowanych na obywateli usług publicznych, zaprojektowanych domyślnie jako cyfrowe, oraz na rzecz osiągnięcia wizji przedstawionej w europejskich ramach interoperacyjności. Jeżeli chodzi o przyszłe finansowanie interoperacyjności, przewidziano je w programie „Cyfrowa Europa”[24], który stanowi jedną z propozycji sektorowych Komisji w ramach pakietu legislacyjnego WRF na lata 2021–2027.

Ponadto Komisja powinna wykorzystać synergie stworzone między ISA^2 a innymi programami UE, aby ogólnie promować europejskie ramy interoperacyjności oraz ułatwiać szeroko zakrojone ponowne wykorzystywanie rozwiązań ISA^2. Co więcej, podejście to mogłoby umożliwić efektywniejsze i sprawniejsze zarządzanie programem, wspierające przyszłe wdrażanie propozycji programu „Cyfrowa Europa”.

Równolegle do przygotowań do ustanowienia nowych programów WRF zaleca się badanie możliwości zwiększenia zrównoważoności wyników osiąganych dzięki istniejącym rozwiązaniom ISA^2. Należy ocenić wykonalność i koszty różnych środków w zakresie zrównoważoności, a Komisja powinna w nie zainwestować. Przykładowo Komisja mogłaby rozważyć przeniesienie niektórych rozwiązań ISA^2 do społeczności otwartego oprogramowania lub zachęcać przedsiębiorstwa do tworzenia usług bazujących na nieodpłatnych rozwiązaniach ISA^2 w ramach licencji publicznej Unii Europejskiej (EUPL)[25].

Ponadto Komisja może uznać za przydatne przeprowadzenie pogłębionej oceny zasadności i skutków potencjalnego wiążącego instrumentu w zakresie

[24] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Cyfrowa Europa” na lata 2021–2027, Bruksela, 6.6.2018, COM(2018) 434 final.

[25] Zob.: https://eupl.eu/

interoperacyjności. Taka ocena powinna bazować na ustaleniach z końcowej oceny programu ISA[2], jak również na dowodach, które zostaną zebrane podczas oceny wdrożenia europejskich ram interoperacyjności w 2021 r.

8. DALSZE DZIAŁANIA

Podczas trwającego wdrażania programu ISA² Komisja zwróci szczególną uwagę na powyższe ustalenia i zalecenia, analizując je, aby potwierdzić i rozwiązać podniesione kwestie, w stosownych przypadkach w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi. Ustalenia i zalecenia z oceny okresowej programu ISA² będą również stanowić źródło informacji podczas przejścia na nowe programy WRF.